

DOI: 10.31866/2410-1176.44.2021.235415

УДК 793.31(477.84)"1961/1986"

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОГО АНСАМБЛЮ ТАНЦЮ «НАДЗБРУЧАНКА» У 1961–1986 РОКАХ

Підлипський Андрій Ігорович

*Кандидат мистецтвознавства, викладач,**ORCID: 0000-0001-8086-3532,**e-mail: pidlip@ukr.net,**Київський національний університет**культури і мистецтв,**вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133*

Мета статті полягає у відтворенні панорами становлення та розвитку професійного ансамблю танцю «Надзбручанка» впродовж перших 25-ти років існування, а саме: з'ясуванні передумов та особливостей процесу створення, виявленні мистецьких здобутків та репертуарної політики ансамблю у зазначений період. Методи. У процесі дослідження застосовано комплекс наукових методів: аналіз літератури та джерел; історико-хронологічний — задля розгляду подій у хронологічній послідовності; мистецтвознавчий — для виявлення стилістичних особливостей хореографічних постановок в ансамблі. Наукова новизна. Запропоновано періодизацію творчого шляху ансамблю танцю «Надзбручанка», виявлено основні підходи до формування репертуару «Надзбручанки», його мистецькі особливості. Висновки. На етапі формування (1959–1961) та в перші роки існування в статусі професійного ансамблю танцю (1961–1964) балетмейстером «Надзбручанки» був Віталій Дяконов. На першому репертуарі ансамблю позначилися вектори культурної політики СРСР щодо ансамблів народного танцю: художнє опрацювання місцевого фольклорно-етнографічного матеріалу, інтерпретація танців сусідніх регіонів («Рахівчанка»), втілення сучасної виробничої теми («На кукурудзяному полі»). Створенню самобутнього репертуару переважно на основі танцювального фольклору регіону прислухався Олександр Данічкін, який упродовж 1964–1986 рр. був головним балетмейстером ансамблю. Його хореографічні композиції «Вихиляс», «Свати», «Весілля», «Чабани», «Копіруш», «Трясунець», «Кивун» та ін. відбивали тогочасні тенденції репертуарної політики, але і сьогодні не втрачають актуальності, зберігаються в репертуарі ансамблю. Ім'я О. Данічкіна сприймається невіддільно від ансамблю «Надзбручанка», адже під його керівництвом колектив досягнув розквіту. Досить умовно можна провести періодизацію творчого шляху «Надзбручанки» до 1986 р.: передпрофесійний (1959–1961), становлення ансамблю під орудою В. Дяконова (1961–1964), стабілізація творчих принципів та розквіт колективу під орудою О. Данічкіна (1964–1986).

Ключові слова: ансамбль танцю «Надзбручанка»; хореографія Тернопільської області; Віталій Дяконов; Олександр Данічкін; народно-сценічний танець

Вступ

Наукові розвідки останніх років, присвячені широкому спектру проблем українського хореографічного мистецтва, довели актуальність регіональних хореологічних студій. Професійне народно-сценічне хореографічне мистецтво Тернопільської області презентує сьогодні Академічний ансамбль танцю «Надзбручанка», становлення якого відбулося в 60–70-і рр. ХХ ст. Дослідження становлення й розвитку зазначеного колективу сприятиме відтворенню цілісної панорами розвитку народно-сценічного хореографічного мистецтва регіону та України в цілому, дозволить з'ясувати мистецькі особливості вказаного періоду задля розуміння сучасної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремим аспектам творчості ансамблю танцю «Надзбручанка» присвячено праці І. Дуди (Дуда, 2018), Ю. Кройтора (Кройтор, 2002), А. Підлипського (Підлипський, 2018, 2021), Л. Щур (2021) та ін., однак зазначений період творчої діяльності ансамблю досі не зазнав спеціального дослідження.

Наукова новизна. Запропоновано періодизацію творчого шляху ансамблю танцю «Надзбручанка», виявлено основні підходи до формування репертуару «Надзбручанки», його мистецькі особливості.

Мета статті

Мета статті полягає у відтворенні панорами становлення й розвитку професійного ансамблю танцю «Надзбручанка» впродовж перших 25-ти років існування, а саме: з'ясуванні передумов та особливостей процесу створення, виявленні мистецьких здобутків і репертуарної політики ансамблю у зазначений період.

Виклад матеріалу дослідження

Створення професійного колективу народно-сценічного танцю в Тернопільській області відбулося найпізніше, порівняно з іншими областями західного регіону УРСР. До того часу в СРСР була сформована розгалужена мережа таких професійних ансамблів, відпрацьовано постановочні принципи втілення народно-сценічних танців, підходи до обробки фольклорних першоджерел задля виконання в сценічних умовах, виконавські прийоми та ін. Провідним колективом в республіці був Державний ансамбль танцю УРСР під керівництвом П. Вірського в Києві. Принципи його роботи бралися на озброєння більшістю професійних колективів народно-сценічного танцю в УРСР. Гастрольні виступи Державного ансамблю танцю УРСР ставали школою танцювальної майстерності для професійних та аматорських колективів народно-сценічного танцю. Відомо, що 14 лютого 1969 р. в Тернопільській обласній філармонії відбувся концерт Державного заслуженого академічного ансамблю танцю УРСР під керівництвом Павла Вірського (Дуда, 2018, с. 145). Також ансамбль виступав у Тернополі в березні 1973 р. (Дуда, 2018, с. 164).

Попри жваві процеси зі створення професійних колективів народно-сценічного танцю в сусідніх регіонах України, у Тернопільській області це сталося лише 1961 р., коли ансамбль, організований на аматорських засадах 1959 р., отримав статус професійного при Тернопільській обласній філармонії. І. Дуда, відомий мистецтвознавець і краєзнавець, подає відомості про період формування «Надзбручанки», свідчить, що молодіжний вокально-танцювальний колектив, створений у грудні 1959 р., налічував 35 осіб: 21 танцюрист, 10 музикантів, три солісти-вокалісти й ведучий. «Вік артистів становив 17–23 роки, які прийшли з аматорських гуртків. Ансамбль підготував нові танці та хороводи, записані на Тернопільщині, а також жартівливу польку “Тернопільчанку”, гуцульський танок “Рахівчанка”. В дусі часу створено танець “На кукурудзяному полі”. Через півроку ансамбль поїхав на перші гастролі по області. Головною своєю метою новий колектив вважав відродження і піднесення хореографії Тернопільщини», — зазначає І. Дуда (2018, с. 97).

Уже на стадії формування в репертуарі колективу відобразилися певні положення культурної політики СРСР щодо ансамблів народного танцю — орієнтація на місцевий матеріал, інтерпретація танців сусідніх регіонів, сучасна виробнича тематика (особливо актуальна наприкінці 1950 – на початку 1960-х рр. у період правління в СРСР першого секретаря ЦК КПРС М. Хрущова тема розширення посівів кукурудзи). Композиція «На кукурудзяному полі», поставлена П. Вірським, згодом з'явилась у репертуарі аматорських та професійних колективів в Україні та за її межами. Безумовно, такі танці в репертуарі знаного колективу були вимушеним кроком задля реалізації вимог соціалістичного реалізму та відбиття партійних ідей (серед подібних номерів П. Вірський поставив «Колгоспну польку», «Шахтарську святкову»). Однак навіть уславлення трудового процесу та колгоспного устрою у П. Вірського перетворювалося на справжній хореографічний шедевр. «У цьому веселому танці Вірський майстерно одухотворяє природу, оживляє і опоетизовує звичайну рослину, показує любов людини до природи, оспівує її працю. Трудові процеси хореограф зображає лише натяком, уникаючи побутової деталізації. Та завдяки високій акторській майстерності артистів ансамблю глядач яскраво уявляє і комбайн, і різні засоби праці, і вітер-суховій, і бур'яни, і погоду, що весь час змінюється, і безмежне кукурудзяне поле. А на сцені лише два солісти і шістнадцять танцюристок!» — захоплюється талантом П. Вірського Ю. Станішевський (1962, с. 37).

Задля поширення танцю «На кукурудзяному полі» в професійному та самодільному середовищі 1961 р. було видано його словесно-графічний запис (Вірський, 1961), що, з одного боку, давало можливість ознайомитись з танцем П. Вірського з репертуару Державного ансамблю танцю УРСР, а з іншого, призводило до тиражування постановок низького рівня, адже балетмейстерські здібності керівників та виконавські можливості учасників колективів переважно не відповідали вимогам номера.

Утілення сучасної виробничої тематики хореографічними засобами — досить складне завдання, що вимагає від постановників драматургічної майстерності, сценічної логіки, застосування тонкої та

виразної алегоричності, а постановники переважно захоплювались побутовими деталями, не враховуючи специфіки виразних засобів танцю, перетворюючи номери на пантомімні сцени. У подальшому в репертуарі «Надзбручанки» трудова тематика з'являлася лише в притаманних народному танцю темах.

За свідченням Ю. Кройтора, курси підготовки артистів для майбутнього Ансамблю танцю «Надзбручанка» проводилися завдяки обласному Будинку народної творчості. Керував курсами балетмейстер-постановник В. Дяконов. Було підготовлено програму, що складалася з двох відділень. До складу ансамблю входило чотирнадцять пар танцюристів, оркестр, соліст-вокаліст І. Краснополський. «Навчання танцюристів завершилося на початку 1961 року. Колектив із 45 осіб віддали міському будинку культури. Управління культури виділило дві вантажні криті машини, щоб виїжджати на гастролі. З цього часу почалася історія цього чудового самобутнього ансамблю танцю. І я став першим директором “Надзбручанки”. Відрадно, що з боку керівників міста Л. Короленка, А. Сидоренка, О. Кудінової відчувалася підтримка та допомога новоствореному колективі. “Надзбручанцям” виділили місця в гуртожитках», — згадує Ю. Кройтор (2002, с. 23-24).

Для більш близького знайомства мешканців Тернополя з творчістю «Надзбручанки», майстерністю її танцюристів, колектив давав концерти в навчальних закладах, на підприємствах, в організаціях, школах, колгоспах. Колектив на початку існував при будинку культури. У липні 1961 року «Надзбручанку» перевели в Тернопільську обласну філармонію (Кройтор, 2002, с. 24). Віталій Дяконов офіційно став керівником-постановником у колективі, назву якого утворено від назви річки Збруч, що протікає через Тернопільщину.

Наголосимо, що в Україні від моменту створення «Надзбручанки» і до сьогодні існують лише два професійні ансамблі народно-сценічного танцю — Державний заслужений академічний ансамбль танцю УРСР під керівництвом Павла Вірського (сьогодні — Національний заслужений академічний ансамбль танцю України ім. П. Вірського, художній керівник Мирослав Вантух) та Ансамбль танцю «Надзбручанка» (сьогодні — Академічний ансамбль танцю «Надзбручанка»). Всі інші професійні колективи, де створені групи народно-сценічного танцю, — це ансамблі пісні і танцю, танцювальні групи при народних хорах, інші вокально-хореографічні колективи, переважно при філармоніях (наприклад, танцювальні групи при Національному заслуженому академічному українському народному хорі України імені Григорія Верьовки, Заслуженому академічному Закарпатському народному хорі, Академічному ансамблі пісні і танцю «Козаки Поділля», Поліському академічному ансамблю пісні і танцю «Льон» ім. Івана Сльоти та ін.).

У 1964 р. головним балетмейстером «Надзбручанки» став Олександр Данічкін (1916–1986). До того О. Данічкін упродовж багатьох років був солістом балету ансамблю пісні й танцю Київського особливого військового округу, упродовж дванадцяти років — артист Шахтарського ансамблю пісні і танцю (м. Донецьк), згодом — хореограф Ансамблю пісні і танцю «Подільянка» (нині колектив має назву Академічний ансамбль пісні і танцю «Козаки Поділля») у Хмельницькому (Шот, 2016).

Розуміючи важливість збереження й творчого переосмислення танцювального фольклору регіону, створення самобутнього репертуару ансамблю, О. Данічкін неодноразово організовував експедиції по Тернопільщині, збираючи фольклорний матеріал, на основі якого створював хореографічні композиції. Перший керівник оркестру «Надзбручанки» Микола Шамлі згадує, що перед постановкою відомої хореографічної композиції «Подільське весілля» вони з Олександром Данічкіним неодноразово відвідували в різних районах таку урочисту подію (Шот, 2016).

Відомий педагог та балетмейстер І. Николишин звертає увагу на великий вплив Павла Вірського на становлення О. Данічкіна як виконавця, балетмейстера, постановника й режисера, адже під керівництвом Вірського О. Данічкін працював у воєнні та повоєнні роки. «У творчо-постановочній, пошуковій діяльності хореографа О. Данічкіна відчутна школа П. Вірського, який ніколи не копіював народний танець, хоча й досконало знав його великі багатства. З українського танцювального фольклору П. Вірський черпав окремі рухи й композиції, відштовхуючись від цього, створював великі хореографічні полотна», — зазначає І. Николишин (2005, с. 55).

Балетмейстером було поставлено танець «Вихиляс» (танцювальне змагання двох груп чоловіків), жартівливу мініатюру «Свати» (беруть участь двоє сватів-чоловіків та свашка), хореографічну композицію «Весілля» (відтворено яскраві епізоди весілля на Тернопільщині зі сватанням, вибиранням молоді, весільними танцями «Аркан», «Огородник», «Коломийки», жартами з переодяганням чоловіків на жінок та ін. Примітно, що постановник ввів виконання аркану чоловіками й жінками разом, що є нетиповим для регіону, адже танець переважно виконують чоловіки), іскрометні «Чабани» (демонстрування сили, спритності чабанів у характерній для прикарпатського регіону лексичі гуцульського танцю) та

«Копіруш» (танцювальна жартівлива чоловіча гра-розвага), «Трясунець» (поставлений на основі фольклорного лемківського танцю з характерним кроком, що ніби пружинить), «Кивун» та ін.

І. Николишин вважає, що у веселому, з дотепними жартами танці «Вихиляс» балетмейстер «розкриває внутрішній світ та життєвий досвід молодих галичан». Він зауважує, що хореографічне полотно «Надзбручанське весілля» вимальоване майстром «композиційно грамотно, зі збереженням весільно-обрядових канонів», а в танці «Чабани» О. Данічкін показує веселу вдачу, винахідливість, спритність молодих хлопців-чабанів під час відпочинку й розваг. Також візитівкою ансамблю «Надзбручанка» І. Николишин називає танець «Копіруш», що «не залишає байдужим глядача» (Николишин, 2005, с. 55).

Відомий подільський хореограф Володимир Тітов згадує О. Данічкина в праці «Танці Поділля» у зв'язку з постановкою «Копіруша». В. Тітов зазначає, що у 60-х роках ХХ ст. в одному з подільських сіл він побачив жартівливу танцювальну гру. Суть гри полягає в тому, що «один з учасників повзає навпочіпки, “жує” сіно, а решта учасників передражняють, перекривляють його. Зміст цієї гри і ліг в основу постановки танцю “Копіруш” (від слова копіювати), яку зробив О. Данічкін у тернопільському ансамблі танцю “Надзбручанка”» (Тітов, 2000, с. 106). На жаль, В. Тітов не повідомляє місце побутування цієї гри, дату, коли О. Данічкін її побачив, що ускладнює встановлення точних даних щодо генези сценічної постановки «Копіруша».

Слід зазначити, що О. Данічкину вдалося сформувати різнобарвний репертуар колективу на основі танців західноукраїнського регіону. Хореографічна композиція «Весілля» відбиває одну з репертуарних тенденцій постановки хореографічними та вокально-хореографічними засобами фрагментів весілля в різних регіонах. Так, у Гуцульському ансамблі пісні і танцю Володимир Петрик поставив «Гуцульське весілля», до репертуару Буковинського ансамблю пісні і танцю ввійшло «Буковинське весілля» та ін.

Широко відомими стали деякі постановки весільної тематики в колективах художньої самодіяльності. Зокрема, К. Василенко 1957 р. в Заслуженому самодіяльному ансамблі танцю «Дніпро» (м. Дніпропетровськ, нині — м. Кам'янське) створив «Український весільний танець», що того ж року був представлений у Москві та Всесвітньому фестивалі молоді і студентів й одержав золоті медалі Міжнародного та Всесоюзного художнього конкурсів. Словесно-графічний запис цього танцю кілька разів перевидавався (Василенко, 1997, с. 89). Для того, щоб зрозуміти масштаби поширення інформації про цей танець, слід звернути увагу на тираж однієї з книг «Українські танці на клубній сцені», де був вміщений словесно-графічний запис і нотний матеріал для танцю — 10000 примірників (Василенко, 1960). Зазначений запис можна вважати своєрідною зафіксованою методикою опрацювання матеріалів весільного обряду та їхньої інтерпретації хореографічними засобами (вказаний танець поставлений на основі народних обрядів, записаних у селі Аули Криничанського району Дніпропетровської області) (Василенко, 1960, с. 144).

Ще одним відомим твором в Україні став фрагмент весільного обряду «Поворотня» в самодіяльному Ансамблі народного танцю «Ятрань» (м. Кіровоград, зараз — м. Кропивницький) у постановці Анатолія Кривохижі. Танець є прикладом узагальнення весільних обрядів та їхнього художньо-хореографічного переосмислення (Кривохижа, 2012, с. 65-66).

За плідну творчу діяльність О. Данічкін отримав звання заслуженого артиста України (1971). За спогадами Анатолія Баньковського, який упродовж десяти років керував оркестром «Надзбручанки», О. Данічкін до останнього подиху жив у вирі танцю. «Він мислив образами, сюжетами, прагнув, щоб постановки були змістовними. Тому наше головне завдання — пам'ятати про нього, продовжуючи популяризувати українські танці», — наголошує А. Баньковський (Чайківська, 2016).

Саме О. Данічкін став балетмейстером-фундатором творчих принципів роботи колективу, чії постановки дбайливо зберігаються в репертуарі, а ім'я асоціюється з ансамблем «Надзбручанка» (подібно до більшості професійних колективів народно-сценічного танцю України: у Гуцульському ансамблі — Я. Чуперчук, у Буковинському — Д. Ластівка, у Закарпатському хорі — К. Балог та ін.).

Висновки

На етапі формування (1959–1961) та в перші роки існування в статусі професійного ансамблю танцю (1961–1964) балетмейстером «Надзбручанки» був В. Дяконов. На першому репертуарі ансамблю позначилися вектори культурної політики СРСР щодо ансамблів народного танцю: художнє опрацювання місцевого фольклорно-етнографічного матеріалу, інтерпретація танців сусідніх регіонів («Рахівчанка»), утілення сучасної виробничої теми («На кукурудзяному полі»).

Створенню самобутнього репертуару переважно на основі танцювального фольклору регіону прислужився О. Данічкін, який упродовж 1964–1986 рр. був головним балетмейстером ансамблю. Його хореографічні композиції «Вихилас», «Свати», «Весілля», «Чабани», «Копіруш», «Трясунець», «Кивун» та ін. відбивали тогочасні тенденції репертуарної політики; вони й сьогодні не втрачають актуальності, зберігаються в репертуарі ансамблю. Ім'я О. Данічкіна сприймається невіддільно від ансамблю «Надзбручанка», адже під його керівництвом колектив досягнув творчого розквіту.

Досить умовно можна провести періодизацію творчого шляху «Надзбручанки»: передпрофесійний (1959–1961), становлення ансамблю під орудою В. Дяконова (1961–1964), стабілізація творчих принципів і розквіт колективу під орудою О. Данічкіна (1964–1986).

Список використаних джерел

- Василенко, К. (1960). *Українские танцы на клубной сцене*. Профиздат.
- Василенко, К. (1997). *Український танець*. ПП ПК.
- Вірський, П. (1961). *На кукурудзяному полі: Хореографічна картинка*. Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР.
- Дуда, І. (2018.). *Тернопіль. 1944–1994: Історико-краєзнавча хроніка* (Ч. 2). Навчальна книга – Богдан.
- Кривохижа, А. (2012). *Роздуми про мистецтво танцю. Записки балетмейстера*. Центрально-Українське видавництво.
- Кройтор, Ю. Г. (2002). *Півстоліття у культурі тернопільській*. Економічна думка.
- Николишин, І. (2005, 26 лютого). Народньо-сценічна хореографія галицького Поділля як самобутність та послідовність школи П. П. Вірського. В *Вплив творчості П. П. Вірського на розвиток національної хореографії*, Матеріали науково-практичної конференції, Київ, (с. 54-57).
- Підлипський, А. (2018). Академічний ансамбль танцю «Надзбручанка» як професійний колектив народно-сценічної хореографії України. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 40, 401-408.
- Підлипський, А. І. (2021). *Народно-сценічна хореографічна культура Тернопільщини середини ХХ – початку ХХІ століття* [Дисертація кандидата мистецтвознавства]. Київський національний університет культури і мистецтв, Київ.
- Станішевський, Ю. (1962). *Павло Павлович Вірський*. Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР.
- Тітов, В. С. (2000). *Народні подільські танці*.
- Чайківська, Я. (2016, 11 березня). Як хлопець з Донецька Тернопіль прославив. *Вільне життя плюс*, 5.
- Шот, М. (2016, 6 травня). Тернопільський вихилас донецького хореографа. *Урядовий кур'єр*, 6.
- Щур, Л. Б. (2021). *Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції* [Дисертація кандидата мистецтвознавства]. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль.

References

- Chaikivska, Ya. (2016, March 11). Yak Khlopets z Donetska Ternopil Proslavyv [As a Guy from Donetsk Made Ternopil Famous]. *Vilne Zhyttia Plus [Free Life Plus]*, 5 [in Ukrainian].
- Duda, I. (2018.). *Ternopil. 1944–1994: Istoryko-Kraieznavcha Khronika [Ternopil. 1944–1994: Historical and Local Lore Chronicle]* (Pt. 2). Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].
- Kroitor, Yu. H. (2002). *Pivstolittia u Kulturi Ternopilskii [Half a Century in the Culture of Ternopil]*. Ekonomichna dumka [in Ukrainian].
- Kryvokhyzha, A. (2012). *Rozdumy pro Mystetstvo Tantsiu. Zapysky Baletmeistera [Reflections on the Art of Dance. Notes of the Choreographer]*. Tsentralno-Ukrainske vydavnytstvo [in Ukrainian].
- Nykolyshyn, I. (2005, February 26). Narodno-Stsenichna Khoreohrafiia Halytskoho Podillia yak Samobutnist ta Poslidovnist Shkoly P. P. Virskoho [Folk-Stage Choreography of Galician Podillya as an Identity and Sequence of P. Virsky's School]. In *Vplyv Tvorchosti P. P. Virskoho na Rozvytok Natsionalnoi Khoreohrafiu [The Influence of P. Virsky's Creativity on the Development of National Choreography]*, Proceedings of the Scientific and Practical Conference, Kyiv, (pp. 54-57) [in Ukrainian].

- Pidlypskyi, A. (2018). Akademichni Ansambl Tantsiu "Nadzbruchanka" yak Profesiinyi Kolektiv Narodno-Stsenichnoi Khoreohrafii Ukrainy [Academic Ensemble Dance "Nadzbruchanka" as Professional Collections of the Folk-Stage Choreography of Ukraine]. *Aktualni Problemy Istorii, Teorii ta Praktyky Khudozhnoi Kultury [Topical Problems of History, Theory and Practice of Artistic Culture]*, 40, 401-408 [in Ukrainian].
- Pidlypskyi, A. I. (2021). *Narodno-Stsenichna Khoreorafichna Kultura Ternopilshchyny Sere diny XX – Pochatku XXI Stolittia [Folk and Stage Choreographic Culture of Ternopil Region in the Middle of the 20th– Beginning of the 21st Century]* [PhD Dissertation]. Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Ukrainian].
- Shchur, L. B. (2021). *Narodna Khoreorafichna Kultura Zakhidnoho Podillia: Transformatsiia ta Zberezhennia Tantsiuvalnoi Tradytzii [Folk Choreographic Culture of Western Podillya: Transformation and Preservation of Dance Tradition]* [PhD Dissertation]. Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil [in Ukrainian].
- Shot, M. (2016, May 6). Ternopilskiy Vykhylias Donetskoho Khoreohrafa [Ternopil Deviation of the Donetsk Choreographer]. *Uriadovyi Kurier [Government Courier]*, 6 [in Ukrainian].
- Stanishevskiy, Yu. (1962). *Pavlo Pavlovych Virskiy [Pavlo Pavlovych Virsky]*. Derzhavne vydavnytstvo obrazotvorchoho mystetstva i muzychnoi literatury URSR [in Ukrainian].
- Titov, V. S. (2000). *Narodni Podilski Tantsi [Folk Podillya Dances]* [in Ukrainian].
- Vasylenko, K. (1960). *Ukrainskie Tantsy na Klubnoi Stsene [Ukrainian Dances on the Club Stage]*. Profizdat [in Russian].
- Vasylenko, K. (1997). *Ukrainskyi Tanets [Ukrainian Dance]*. IPK PK [in Ukrainian].
- Virsky, P. (1961). *Na Kukurudzianomu Poli: Khoreorafichna Kartynka [In the Cornfield: Choreographic Picture]*. Derzhavne vydavnytstvo obrazotvorchoho mystetstva i muzychnoi literatury URSR [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 07.05.2021

**СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО АНСАМБЛЯ
ТАНЦА «НАДЗБРУЧАНКА»
В 1961–1986 ГОДАХ**

Пидлыпский Андрей Игоревич
Кандидат искусствоведения, преподаватель,
Киевский национальный университет
культуры и искусств,
Киев, Украина

Цель статьи заключается в воспроизведении панорамы становления и развития профессионального ансамбля танца «Надзбручанка» в течение первых 25-ти лет существования, а именно: выяснении предпосылок и особенностей процесса создания, выявлении художественных достижений и репертуарной политики ансамбля в указанный период. Методы. В процессе исследования применен комплекс научных методов: анализ литературы и источников; историко-хронологический — для рассмотрения событий в хронологической последовательности; искусствоведческий — для выявления стилистических особенностей хореографических постановок в ансамбле. Научная новизна. Предложена периодизация творческого пути ансамбля танца «Надзбручанка», выявлены основные подходы к формированию репертуара «Надзбручанки», его художественные особенности. Выводы. На этапе формирования (1959–1961) и в первые годы существования в статусе профессионального ансамбля танца (1961–1964) балетмейстером «Надзбручанки» был Виталий Дяконов. На первом репертуаре ансамбля сказались векторы культурной политики СССР в отношении ансамблей народного танца: художественная обработка местного фольклорно-этнографического материала, интерпретация танцев соседних регионов («Рахивчанка»), воплощение современной производственной темы («На кукурузном поле»). Созданию самобытного репертуара преимущественно на основе танцевального фольклора региона послужил Александр Даничкин, который на протяжении 1964–1986 гг. был главным балетмейстером ансамбля. Его хореографические композиции «Выхляс», «Сваты», «Свадьба», «Чабаны», «Копируш», «Трясунец», «Кивун» и др. отражали тогдашние тенденции репертуарной политики, но и сегодня не теряют актуальности, сохраняются в репертуаре ансамбля. Имя А. Даничкина воспринимается неотделимо от ансамбля «Надзбручанка», ведь под его руководством коллектив достиг расцвета. Достаточно условно можно провести периодизацию творческого пути «Надзбручанки» до 1986 года: предпрофессиональный (1959–1961), становление ансамбля под руководством В. Дяконова (1961–1964), стабилизация творческих принципов и расцвет коллектива под руководством А. Даничкина (1964–1986).

Ключевые слова: ансамбль танца «Надзбручанка»; хореография Тернопольской области; Виталий Дяконов; Александр Даничкин; народно-сценический танец

**FORMATION AND DEVELOPMENT
OF THE PROFESSIONAL DANCE
ENSEMBLE NADZBRUCHANKA
IN 1961-1986**

Andrii Pidlypskyi

*PhD in Art Studies, Lecturer,**Kyiv National University of Culture and Arts,**Kyiv, Ukraine*

The purpose of the article is to reproduce the panorama of the formation and development of the professional dance ensemble Nadzbruchanka during the first 25 years of its existence, namely: to find out the prerequisites and features of the creation process, to identify artistic achievements and ensemble's repertoire during this period. Research methodology. A complex of scientific methods was applied during the research: analysis of literature and sources; historical and chronological method was used to consider events in chronological order; art studies method was applied to identify stylistic features of the ensemble's choreography. Scientific novelty. The article provides a periodization of the creative work of the Nadzbruchanka dance ensemble and identifies the main approaches to the formation of the Nadzbruchanka repertoire and its artistic features. Conclusions. Vitalii Diakonov was the choreographer of Nadzbruchanka at the stage of its formation (1959–1961) and in the first years of its existence as a professional dance ensemble (1961–1964). The first ensemble's repertoire was influenced by the cultural policy of the USSR regarding folk dance ensembles: artistic treatment of local folklore and ethnographic material, interpretation of dances of neighbouring regions ("Rakhivchanka"), implementation of a modern industrial theme ("In a Cornfield"). Oleksandr Danichkin, who was the main choreographer of the ensemble in 1964-1986, contributed a lot to the creation of the original repertoire based mainly on the dance folklore of the region. His choreographic compositions "Vykhylas", "Svaty", "Vesillia", "Chabany", "Kopirush", "Triasunets", "Kyvun", etc. reflected the then trends of the policy regarding the repertoire, but are still relevant today and remain in the ensemble's repertoire. The name of O. Danichkin is perceived inseparably from the ensemble because under his leadership Nadzbruchanka reached its heyday. The periodization of the creative work of the dance ensemble before 1986 can be provided rather conditionally: pre-professional (1959–1961), the formation of the ensemble under the direction of V. Diakonov (1961–1964), the stabilization of creative principles, and the flourishing of Nadzbruchanka under the direction of O. Danichkin (1964-1986).

Keywords: Nadzbruchanka dance ensemble; choreography of Ternopil region; Vitalii Diakonov; Oleksandr Danichkin; folk-stage dance